

Ratkje: fremdeles foran

ALBUM

Maja S.K. Ratkje

«And sing ...»
CIKADA, Oslo Sinfonietta og
Christian Eggen (dir.)
2L/Musikkoperatørene

Det er, som alle vet, vanskeligere enn noen gang å snakke om norsk samtidsmusikk sånn generelt. Jo da, all musikk som komponeres og spilles i samtida, er jo per definisjon samtidsmusikk, og da i motsetning til fortidsmusikk som, så vidt jeg vet, ikke er et etablert begrep innenfor musikkfeltet. (I parentes bemerket: Når blir samtidsmusikken fortidsmusikk? Når applausen dør ut etter endt urframføring? Eller blir en Beethoven-sonate samtidsmusikk når den spilles i samtida?)

Men samtidsmusikk blir jo gjerne reservert for det vi kan kalle kunstmusikk, skrevet i samtida og publisert i partiturs form. I tillegg har vi betegnelsen «Ny musikk» som vi har overtatt fra tyskernes «Neue Musik» og som legger mer vekt på det kvalitativt nye i betydningen kompositorisk nybrottsarbeid. Ny musikk er med andre ord noe annet enn nylaget musikk. Sånn sett er samtidsmusikk, som vi har oversatt fra engelsk, en mer nøytral betegnelse.

Jeg merker allerede nå at jeg begynner å bli litt forvirret, eller rett og slett begynner å rote det til. For det går jo an å si noe om norsk samtidsmusikk, eller ny musikk eller fortidsmusikk, får jeg håpe. Og det er derfor så fint at Maja Ratkje er mer glad i begrepet avantgarde enn samtidsmusikk (Morgenbladet, 29. april 2016). Hun vil altså være foran røkla, lede an, så å si. Jeg tolker henne slik at samtidsmusikk er for sveklinger. Hun er da også del av en liten bevegelse der komponisten også er utøver, noe som var selvsagt tidligere, men knapt er det i dag.

Jeg tenker på blant andre cellist/komponist Lene Grenager og fiolinist/komponist Ole Henrik Moe, i tillegg til

MELLOM STØY OG STRUKTUR: Maja S.K. Ratkje. **FOTO:** MORTEN LINDBERG

Ratkje, som alle har skapt en utøverpersonlighet, og der flere av verkene dermed får deres signatur i framførelsen. Denne bevegelsen må nok også forstås som en del av utøverpraksisen som har funnet sted etter 1945, der utøverne nærmest kjemper med ekstremt vanskelig notebilder. Det blir ofte nærmest kroppslig behandling av instrumentet, og enhver som har sett og hørt Lene Grenager, eller cellisten Tanja Orning, skjønner poenget. Samt de som også har hørt Ratkjes stemmeutfoldelser, der ikke akkurat skjønnsan-

ligge til grunn for dagens støymusikk, der lyden er seg selv nok, en sanger Ratkje setter høyt. Men spørsmålet forblir det samme: Når forstår vi noe som musikk og ikke bare som en samling lyder? Er det musikkens utforming, sammenheng den framføres i, innstillingen til den som lytter? Sikkert alt dette og mer til.

Som i åpningen av Ratkjes «And sing while thou on pressed flowers dost sleep», med henne selv i et ekstremt stemmeleie. (Tittelen er fra et parti fra Shakespeares «En midtsommernattsdrøm» der sangen dominerer.) Er det et smerteskrick, eller bare en fiks lyd som hun liker? De-ler av verker går i et ekstremt høyt

Jeg tolker Ratkje slik at samtidsmusikk er for sveklinger.

gen er et vesentlig moment, men heller noe annet.

Og kanskje blir noe av problemet med denne utgivelsen at den er for konsentrert om lyden som lyd og ikke lyden som noe mer enn lyd. Akkurat dette er jo det gåtefulle ved musikken: at den overskrider sitt eget musikalske forløp i den forstand at den er noe mer enn nettopp dette forløpet.

Det går selvsagt an å trekke inn Edgar Varese som snakket om «lydens frigjøring», for ikke å snakke om de italienske futuristene på begynnelsen av 1900-tallet: En tradisjon som må sies å

stemmeleie og instrumenteres ofte med lyst klingende instrumenter. Sånn sett oppfatter jeg «And sing ...» som ensformig i all sin intensitet.

Derimot er platens andre del, «Concerto for Voice», langt mer variert. Større variasjoner i dynamikk og instrumentasjon og tekstur. Her er det som om forløpet leker mer med lytteren, gjør lytteren delaktig i en tosidighet mellom musikkens klanglige egenverdi og det musikken likevel ikke sier. Det er en flott konsert. Noe å ta med seg videre. Jo da, Ratkje er fremdeles foran.

Egil Baumann

musikk@klassekampen.no